

נר מנחם

הגות לפרשת השבוע

לע"נ ר' מנחם ב"ר יששכר ומרת רחל ב"ר מנשה שרעבי ז"ל

הרהורים לפרשת שלח תש"פ | הרב מנחם יעקבזון ראש הישיבה במושב

ממרים אל המרגלים

הרבה דיו כבר נשפך, והרבה קולמוסים נשתברו בהבנת סוגיית המרגלים הפותחת את פרשת השבוע. הסיפור הזה הינו אירוע מכונן בהיסטוריה העצובה של עם ישראל. כל הגלויות נעוצות בחטא המרגלים ובמאיסת הארץ הטמונה בו. וגם חורבן בית המקדש נעוץ בחטא הזה ובבכיית החינם שבעקבותיו.

אולם חז"ל מגלים כפי שמובא ברש"י היכן נעוץ שורש הטעות והנפילה, מהיכן יונק החטא הזה, והם אומרים שהיה להם ללמוד מוסר ממרים שנענשה על לשון הרע, אי הפקת הלקחים הזו היא שורש החטא!

קצת מתמיה. מרים דיברה לשון הרע לשם שמים ולתועלת, דיברה דברי אמת אלא שגתה בפרשנות. ואילו המרגלים מלבד שגם הוציאו 'דיבת הארץ רעה' – לא היתה כוונתם טהורה כל כך, ואם מותר לנו להשתמש בדברי הזוהר כפי שהובאו בספר מסילת ישרים, בעומק ליבם קינן החשש שבארץ ישראל הם לא יכהנו בנשיאות.

חטא השיפוט

מה אם כן הקשר בין מרים למרגלים, מדוע היא עומדת על הסקאלה שלהם. האם הכונה שהיה להם ללמוד קל וחומר אם היא נענשה על לשון הרע בדקות ובטעות הם בודאי ייענשו, אולי אכן כך – אבל אנו רוצים להציע ביאור יותר נכון ומלמד.

כפי שהסברנו בשבוע שעבר החטא של מרים על אף כוונתה הטובה, נעוץ בשיפוט לא נכון ובהעדר גישה של שיפוט חיובי הדן לכף זכות.

כאן גם נמצא הכישלון העיקרי של המרגלים, הורתו של החטא היתה בשיפוט המוטעה, הביקורתי, השלילי, לאחר מכן נולדה שרשרת התגובות שאולי אפילו היתה מוצדקת לאור מסקנותיהם.

לדוגמה המרגלים ראו הלוויות רבות בארץ ישראל, והסיקו 'ארץ אוכלת יושביה' הם אפילו לא אמרו אולי היתה כאן מגיפה חולפת... כמובן גם לא דנו שהקדוש ברוך הוא מסובב זאת כדי להסב מהם את תשומת הלב כפי שאכן היה ('ספיין' היו קוראים לזה היום...).

הם ראו פירות ענק ואנשי ענק ולא פירשו זאת כעוצמה של הארץ וכח הגידול שלה אלא הגדירו זאת בדרך שלילה 'וכל העם אשר ראינו בתוכה אנשי מידות...'

גם האמירה התבוסתנית 'ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם' מוכיחה על פרשנות מוטעה וכפי שמסבירים גדולי החסידות מתוך שהיו בעיני עצמם כחגבים לכן היו נראים כך בעיניהם...

ובאמת זה כל הסיפור בחיים...

העובדה שהאסון הגדול של חטא המרגלים וכל שבעקבותיו הינם פירות של שיפוט מוטעה ושלילי, איננה מקרית. באמת שחלק גדול מאירועי החיים כמו גם מצבו של האדם בחיים הוא תלוי פרשנות והסתכלות.

אדם שרואה חיובי ודן לכף זכות חי גם את חייו בשמחה, הזוגיות שלו מוצלחת, החברות איתו נעימה, גם את עצמו הוא רואה באור חיובי גם את תנאי חייו הוא רואה חיובי והוא יכול להיות העשיר השמח בחלקו.

לעומת זאת הביקורת והפסימיסט רואה את הכל במבט זה, הוא 'קוטר' שלא נעים לחיות בחברתו, וגם אם הוא יתעלה על עצמו ביחסי אנוש הוא עצוב וחסר הערכה עצמית. יש כמובן דרגות בכל תכונה ולא הרי זה כהרי זה, אשרי מי שרואה את הטוב והשמח בחיים ואשרי מי שזוכה לחיות לצידו.

עץ התקווה

והנה סיפור מן החיים שקראתי השבוע בעיתון. הישוב 'מבוא מודיעים' עלה בלהבות לפני כשנה. עד היום לא כל תושביו שבו לביתם ורק עתה מתחיל שיקום במקום שיאריך בודאי זמן רב. אחת מנשות הישוב שוחחה עם עיתונאי כשכולה אופטימיות וגם מלאת מבט חיובי.

'אין לי טענות על הממשלה', אמרה למי שכנראה ניסה למצוא את האש, 'זה שלא עשיתי ביטוח זו בעיה שלי... אדרבה העובדה ששיכנו אותנו באופן זמני ראוייה לכל שבח...!'

מראה המקום השרוף שבו כלו בעשן עמלם ושנות חייהם של עשרות משפחות לא מקהה בעיניה את התקווה ואת האופטימיות שהנה בעזרת ה' יבנו הבתים מחדש ואז במקום בתים ישנים יהיו לאנשים בתים חדשים, היא מודה על העבר ובטוחה בעתיד - וגם עץ הלימון השרוף הופך בעיניה לסמל התקווה והפריחה כאשר היא מגלה לבלוב מנצנץ מבין הענפים השרופים... וזה מה שנקרא להפוך לימון ללימונדה.

כאמור זה הסיפור של כל החיים, לכן הפרשנות השלילית של המרגלים הינה חוליה מרכזית באסונות הלאומיים שלנו, לכן בכיית החינם שבכו ליל חזרת המרגלים מביאה אותנו לבכייה בכל ליל תשעה באב, ובאמת שגם שנאת החינם שהיתה בפועל סיבת החורבן בתשעה באב ניזונית בעיקר ממבט שלילי על החיים ועל הזולת.

שבת שלום ומבורך

לתגובות: פקס 039601961 nhrh999@gmail.com

ישיבת מאור יצחק מושב חמד